

9. Проект Плану дій з реформування митниці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/document/250141221/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D0%BD%20%D0%B4%D0%B9%20-%20%D0%BC%D0%B8%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8F.pdf>.

10. Національна митна служба України : пояснювальна записка до проекту Закону України № 3763 від 13 січня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=57655&pf35401=372585>.

УДК 342.9

ЛЕГЕНЬКИЙ М.І.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ОСВІТНЬОГО ЗАКОНОДАВСТВА В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Розкривається актуальність проблеми реформування вітчизняного законодавства в контексті приєднання України до Болонського процесу. Узагальнюються наукові підходи до досліджуваної проблеми. Аналізуються основні нормативно-правові акти, зміст яких визначає входження України до Європейського простору вищої освіти. Обґрунтовується необхідність продовження реформування законодавства, його належної імплементації.

Ключові слова: Болонський процес, Європейський простір вищої освіти, реформування освітнього законодавства.

Раскрывается актуальность проблемы реформирования отечественного законодательства в контексте присоединения Украины к Болонскому процессу. Обобщаются научные подходы к исследуемой проблеме. Анализируются основные нормативно-правовые акты, содержание которых определяет вхождение Украины в Европейское пространство высшего образования. Обосновывается необходимость продолжения реформирования законодательства, его надлежащей имплементации.

Ключевые слова: Болонский процесс, Европейское пространство высшего образования, реформирование образовательного законодательства.

It reveals urgency of reforming national legislation in the context of Ukraine's accession to the Bologna Process. The scientific approaches to the problem under study are generalized. Main normative legal acts, the content of which determines the entry of Ukraine into the European Higher Education Area are analyzed. The necessity of the continuation of the reform of the legislation for its proper implementation is substantiated.

Key words: Bologna process, European Higher Education Area, Reforming educational legislation.

Вступ. Приєднання України до Болонського процесу та відповідне реформування і розвиток вищої освіти в нашій державі повною мірою відповідає загальноєвропейському вектору державного розвитку та суспільному прагненню реформувати вищу освіту, забезпечивши її відповідність національним, європейським та світовим стандартам.

Правове забезпечення входження України до європейського простору вищої освіти здійснюється шляхом планомірної та системної адаптації вітчизняного освітнього законодавства до принципів і вимог Болонського процесу.

© ЛЕГЕНЬКИЙ М.І. – кандидат педагогічних наук, доцент, докторант кафедри адміністративного права і процесу (Національний університет «Львівська політехніка»)

Ця робота має здійснюватися на базі науково-обґрунтованих розробок та досліджень. В той же час слід зазначити, що, незважаючи на величезну кількість досліджень, проблематика яких стосується шляхів входження освітньої системи України до Європейського простору вищої освіти, переважна їх більшість охоплює питання змістовного, управлінського, організаційного чи педагогічного плану. Кількість наукових розвідок, присвячених шляхам юридичної адаптації вітчизняної вищої освіти до вимог Болонського процесу, певною мірою залишається обмеженим. З наявних наукових джерел необхідно безумовно виділити колективну монографію «Правові засади реалізації Болонського процесу в Україні». Автори глибоко і змістовно досліджують проблеми формування, становлення та розвитку Болонського процесу в Європі, запровадження трьох циклів вищої освіти, європейської кредитно-трансферно-накопичувальної системи (ECTS), запровадження в Україні додатку до диплома європейського зразка, становлення національної рамки кваліфікацій, забезпечення якості вищої освіти, визнання іноземних кваліфікацій, забезпечення академічної мобільності та реалізації програм Європейського союзу у сфері вищої освіти, відкритих для України. Також авторами проаналізовано стан реалізації інструментів Болонського процесу в Україні [17].

Постановка завдання. Метою статті є здійснення комплексного аналізу українського освітнього законодавства на предмет його адаптації до вимог і пріоритетів Болонського процесу.

Результати дослідження. Системність і планованість роботи із запровадження пріоритетів Болонського процесу до вітчизняного освітнього законодавства характеризується наявністю відповідних планів і програм, присвяченим питанням розвитку вітчизняної освіти. Більше того, слід зазначити, що практично кожен з державних програмних освітянських документів тою чи іншою мірою співвідноситься з перспективою входження України до Європейського простору вищої освіти. В той же час вважаємо за доцільне з-поміж цих документів виокремити такі, що присвячені виключно приєднанню України до Болонського процесу. Це, передусім, Програма дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 23.01.04 р. № 48 [14].

На жаль, вищезазначена програма практично не передбачала внесення змін до освітянського законодавства, в той же час ряд її пунктів або передбачав відповідне розроблення підзаконних нормативно-правових актів, або визначав заходи, вжиття яких без змін у нормативному забезпеченні був би неможливим. До подібних програмних завдань слід віднести: розробку нормативних документів з проведення педагогічного експерименту щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу; підготовку пропозицій щодо вдосконалення багаторівневої структури вищої освіти в Україні на основі зіставлення структури вищої освіти в Європі, досвіду української системи освіти і науки та задекларованих країнами-учасницями Болонського процесу принципів і напрямів щодо майбутньої системи освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти; відповідну розробку проектів нормативних документів, що регламентують ступінь системності вищої освіти; вдосконалення Переліку напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах, на основі вивчення тенденцій розвитку потреб національного та світового ринків праці; розроблення нормативних документів, які визначають організацію навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи організації навчання та основні принципи, підходи і систему оцінки якості результатів підготовки фахівців з вищою освітою; відпрацювання процедур акредитації освітніх програм з урахуванням переходу на кредитно-модульну систему організації навчального процесу з метою забезпечення визнання результатів якості освіти і підвищення мобільності студентів; вивчення досвіду нострифікації у державах-учасницях Болонського процесу, що приєдналися до Лісабонської конвенції, для реалізації в національній практиці визнання іноземних документів про освіту тощо.

Реалізація вищезазначеної Програми фактично і завершилася приєднанням України до Болонського процесу і переходом до наступного етапу імплементації пріоритетів Європейського простору вищої освіти у вітчизняну освітню систему. Цій меті слугував новий програмний документ – План дій щодо забезпечення якості вищої освіти України та її інтеграції в європейське і світове освітнє співтовариство на період до 2010 року, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 13.07.2007 р. № 612.

Зазначений План передбачав систему реформаторських заходів змістовного характеру, які стосувалися оптимізації національної організації мережі вищої освіти, запровадження Національної системи кваліфікацій, забезпечення якості вищої освіти, організації навчання впродовж життя, поєднання вищої освіти і дослідницької роботи, забезпечення соціального виміру вищої освіти, реалізації академічної мобільності, удосконалення навчального процесу вищого навчаль-

ного закладу, створення єдиного інформаційного простору та науково-методичного забезпечення євроінтеграції освіти та формування системи фінансування супроводу Болонського процесу.

Розуміння виняткової важливості нормативного забезпечення вищезазначених новацій відображено в Плані як змістовно, так і структурно. Окремим розділом визначено проведення законодавчих реформ, яким передбачена підготовка відповідних проектів постанов Кабінету Міністрів України, розробка проекту закону «Про вищу освіту» у новій редакції та внесення змін до Закону України «Про освіту» [15].

Відразу слід зазначити, що чинний рамковий освітянський Закон України «Про освіту», прийнятий в 1991 році, за винятком окремих змін, внесених пізніше, практично не відображає прагнення України щодо входження до Європейського простору вищої освіти та приєднання до Болонського процесу [1].

Найбільш перспективним у цьому плані є Закон України «Про вищу освіту».

Перший подібний закон, який на сьогоднішній день уже втратив чинність, прийнято у 2002 році [4]. Безумовно, він не містить конкретних норм, які повною мірою відповідали б загальноєвропейським стандартам, оскільки його розробка і прийняття здійснювалися задовго до входження України в Болонський процес. Однак в цей час розгортання зазначеного процесу в Європі вже здійснювалося потужними темпами, а тому його передові реформаторські ідеї тою чи іншою мірою знайшли своє відображення у зазначеному законі.

Так, віднесення цим Законом до засад державної освітньої політики принципу інтеграції системи вищої освіти України у світову систему вищої освіти в разі збереження і розвитку досягнень та традицій української вищої школи забезпечило нормативність наступного приєднання України до Болонського процесу.

До європейської освітньої системи наближало вітчизняну вищу освіту введення освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра та магістра, однак інші рівні – спеціаліста та молодшого спеціаліста в Європі не передбачалися.

Достатньо глибока увага була приділена питанням забезпечення якості вищої освіти. Оскільки зазначена проблема віднесена країнами-учасницями Болонського процесу до числа головних пріоритетів, то, слід зазначити відповідність вітчизняних норм європейській практиці. В той же час акредитацію напрямів, спеціальностей та вищих навчальних закладів закон трактує у порядку, достатньо відмінному від загальноєвропейського, та і система забезпечення якості вищої освіти у європейському її розумінні запропонована не була.

Законом задекларовано принцип автономії і самоврядування як провідний в управлінні вищим навчальним закладом, однак передбачені та визначені цим та іншими законами повноваження державних органів та установ, у тому числі – фінансових, суттєво обмежують згадану автономію.

До норм закону включено ряд положень, які суттєво наближають управління закладами вищої освіти до демократичних норм і передбачають створення відповідної кількості демократичних інституцій та запровадження ряду демократичних процедур аж до обрання керівника вищим колегіальним органом громадського самоврядування вищого навчального закладу. Щоправда, під час реалізації результатів виборів вирішальне слово все одно залишалося за власником ВНЗ.

Неповною мірою вимогам Болонського процесу відповідала і встановлена система наукових ступенів і вчених звань, оскільки містила науковий ступінь кандидата наук, відсутній в освітніх системах Європи.

Вимоги щодо академічної мобільності як науково-педагогічних, наукових та педагогічних працівників, так і студентів, враховані мінімально.

Достатньо неповно були прописані в законі і права студентів, яких Болонська система вимагає розглядати в якості повноправних партнерів освітнього процесу. Однак в подальшому, вже після приєднання України до європейського простору вищої освіти, Законом України від 19.01.2010 р. за № 1798-VI «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо питань студентського самоврядування» внесені зміни до аналізованого закону [5], які суттєво розширюють права студентського самоврядування та можливість їх участі в питаннях управління вищим навчальним закладом.

В той же час навіть глобальні доповнення до цього закону не були здатні кардинально виправити ситуацію, а тому в 2014 році було прийнято новий Закон України «Про вищу освіту», положення якого повною мірою відповідають вимогам європейського освітнього простору, які висуваються до країн-учасниць Болонського процесу [2].

Вимога щодо міжнародної інтеграції та інтеграції системи вищої освіти України в Європейський простір вищої освіти віднесена Законом до числа провідних принципів державної політики України в сфері вищої освіти. Відразу вважаємо за необхідне зазначити, що до принципів віднесений цілий ряд положень, які повною мірою перекликаються з пріоритетами Болонського процесу, а саме: створення умов для освіти протягом життя, доступності вищої освіти, наступності процесу здобуття вищої освіти, державної підтримки освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності вищих навчальних закладів та відкритості формування освітньої та професійної підготовки фахівців.

Встановлено, що держава з метою інтеграції вітчизняної системи вищої освіти до європейського та світового освітнього простору сприяє впровадженню механізму гарантії якості вищої освіти для створення необхідної взаємодії, гармонізації систем оцінювання якості вищої освіти України та Європейського простору вищої освіти; узгодженню Національної рамки кваліфікацій з рамкою кваліфікацій Європейського простору вищої освіти для забезпечення академічної та професійної мобільності та навчання протягом життя та співпраці з Європейською мережею національних центрів інформації про академічну мобільність та визнання.

Вже сам аналіз основних термінів, якими оперує Закон, дає підстави для твердження про те, що більшість з них перекликається з загальноєвропейською освітньою термінологією. Мова йдеться про автономію вищого навчального закладу, академічну мобільність, акредитацію освітньої програми, Європейську кредитно-трансферну систему та кредити ЄКТС, компетентність, якість вищої освіти, якість освітньої діяльності тощо.

Відповідають європейським стандартам і визначені Законом рівні та ступені вищої освіти, які передбачають початковий, перший (бакалаврський), другий (магістерський), третій (освітньо-науковий) та науковий рівні, а також відповідні ступені вищої освіти – молодшого бакалавра, бакалавра, магістра, доктора філософії та доктора наук. При цьому встановлено види документів про вищу освіту за відповідними ступенями і визначено, що невід'ємною частиною диплома бакалавра, магістра та доктора філософії є додаток до диплома європейського зразка, що містить структуровану інформацію про завершене навчання. У додатку до диплома міститься інформація про результати навчання особи, що складається з інформації про назви дисциплін, отримані оцінки і здобуту кількість кредитів ЄКТС, а також відомості про національну систему вищої освіти України.

Чітко відповідають європейським стандартам положення Закону, що регулюють питання забезпечення якості вищої освіти. Передбачено створення і функціонування системи забезпечення якості вищої освіти, яка складається з системи забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості); системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів та якості вищої освіти та системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти. Чітко прописані процедури на кожному з вищезазначених рівнів з наголосом на прийнятті рішень відповідно до стандартів та рекомендацій забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти.

Значна увага приділяється Національному агентству із забезпечення якості вищої освіти – його завданням, функціям, повноваженням, організаційному механізму забезпечення діяльності, порядку формування.

Ніяким чином не принижуючи актуальність потрібної інституції, її роль у забезпеченні якості вищої освіти та прописані Законом відповідні процедури, мусимо визнати, що ці норми Закону так і не запрацювали, Агентство за три роки так і не розпочало свою діяльність, а законність процедур забезпечення якості вищої освіти, які нині здійснюються державними структурами, достатньо сумнівна. Більше того, переважною мірою суб'єктивні причини гальмування роботи Агентства значно дискредитували встановлені процедури його формування, а тому, на нашу думку, потребують законодавчого оновлення. Причому це оновлення може бути здійснене різними шляхами – або внесенням змін до аналізованого Закону, або врахуванням в законопроекті Закону України «Про освіту», чи навіть прийняття окремого закону.

Типи вищих навчальних закладів, визначених Законом, визначені з урахуванням загальноєвропейських стандартів. З огляду на реалізацію задекларованих принципів академічної та господарської автономії значно розширено їх права та повноваження.

Суттєво демократизована система управління вищим навчальним закладом. Розширені повноваження демократичних структур у прийнятті управлінських рішень, значно більше демо-

кратизована процедура виборів керівника вищого навчального закладу. На відміну від системи, що визначена попереднім законом, за правилами якої керівника обирає вищий орган громадського самоврядування, нині керівника обирають всі наукові науково-педагогічні та педагогічні працівники, а також виборні представники від інших працівників та студентів. І якщо за попередніми нормами засновник визначав керівника з-поміж тих, хто набрав більш ніж 30 % голосів, то нині засновник укладає контракт з кандидатом, який набрав понад 50 % голосів осіб, які мають право брати участь у виборах.

В той же час помітно зменшилася демократичність процедур виборів керівників факультетів, навчально-наукових інститутів та філій. Якщо попередні норми базувалися на виборах керівника в самому підрозділі, то за новими нормами право обрання покладається на вчену раду вищого навчального закладу. Щоправда, при цьому Закон передбачає необхідність урахування пропозицій факультету, але подібне визначення настільки ефемерне, що ним можуть і знехтувати.

Достатньо чітко, повно і широко прописані в Законі права і повноваження студентського самоврядування, які відповідають європейським вимогам визнання студентства повноправним партнером у навчальному процесі вищої школи.

Відповідно до загальноєвропейських освітніх пріоритетів визначено наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність вищих навчальних закладів невід'ємною складовою освітньої діяльності, яка провадиться з метою інтеграції наукової, освітньої і виробничої діяльності в системі вищої освіти. Встановлено, що провадження наукової і науково-технічної діяльності вищими навчальними закладами (за винятком коледжів) є обов'язковим.

Передбачені як державний, так і громадський контроль у сфері вищої освіти, а також конкретно прописані процедури, які мають забезпечити відкритість прийняття рішень і провадження діяльності у сфері вищої освіти.

Таким чином, є всі підстави для констатації відповідності Закону України «Про вищу освіту» вимогам Болонського процесу та стандартам європейського освітнього простору. В той же час суттєво знижує ефективність Закону недостатнє забезпечення його імплементації, яка передбачає розробку, затвердження та впровадження ряду підзаконних нормативних актів, а також вжиття комплексу заходів організаційного характеру. Відразу Прем'єр-міністром України надане доручення від 9 вересня 2014 р. № 29531/1/1-14 щодо виконання Закону України від 1 липня 2014 р. № 1556–VII «Про вищу освіту», на виконання якого Міністерством освіти і науки України розроблено та затверджено наказом від 16 вересня 2014 № 1048 План заходів Міністерства освіти і науки України, спрямованих на виконання доручення Прем'єр-міністра України А. Яценюка від 9 вересня 2014 р. № 29531/1/1-14 щодо виконання Закону України від 1 липня 2014 р. № 1556–VII «Про вищу освіту» [16].

Зазначений План містить 40 пунктів, які в цілому охоплюють понад 40 заходів, вжиття яких має забезпечити належне нормативне підґрунтя функціонування вищезазначеного Закону. Терміни виконання всіх заходів обмежуються червнем 2015 року. Тобто станом на сьогоднішній день всі пункти зазначеного Плану мають бути виконані. Однак, як свідчить аналіз, зазначений План виконано трохи більше ніж наполовину, 17 пунктів не виконано повністю, а серед вжитих заходів значна частина реалізована із значним запізненням (від 6 місяців і більше), а деякі виконані формально. Яскравим прикладом формального підходу до імплементації Закону України «Про вищу освіту» є створення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, яке формально створене, основні його статутні документи розроблені, але, внаслідок невиконання урядом ряду необхідних організаційних та нормативних заходів, розпочати роботу так і не змогло. А функціонування незалежної системи забезпечення якості вищої освіти є ключовою вимогою Болонського процесу.

Серед нерозроблених та незатверджених підзаконних нормативно-правових актів є такі, що прямо корелюють з успішністю входження України до європейського простору вищої освіти. Серед нормативних документів, розробка та затвердження яких конче потрібна вітчизняній вищій освіті, вважаємо за необхідне виділити: Порядок скасування рішення спеціалізованої вченої ради в разі виявлення академічного плагіату; Порядок присудження наукових ступенів спеціалізованими вченими радами вищих навчальних закладів (наукових установ); Положення про дослідницький університет з критеріями, що включають показники, приведені до кількості науково-педагогічних і наукових працівників вищого навчального закладу; Комплексну державну програму щодо забезпечення конституційного права на освіту осіб з особливими освітніми потребами.

Деякі питання не вдалося реалізувати внаслідок протиріч між законами, допущеними під час законодавчої роботи. Так не вдалося розробити та затвердити передбачений Законом України «Про вищу освіту» Порядок проведення ліцензійної експертизи, оскільки Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» проведення ліцензійної експертизи не передбачено [3].

В той же час слід відзначити і певні досягнення щодо імплементації Закону України «Про вищу освіту», особливо в аспекті приєднання до Болонського процесу. Так, Постановою Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2014 р. № 726 затверджені Методичні рекомендації щодо особливостей виборчої системи та порядку обрання керівника вищого навчального закладу та Типову форму контракту з керівником державного вищого навчального закладу [7].

Постановою Кабінету Міністрів України від 31 березня 2015 р. № 193 «Про документи про вищу освіту (наукові ступені) державного зразка» затверджено Перелік інформації, яка повинна міститися в документах про вищу освіту (наукові ступені) державного зразка [8].

Постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 № 266 затверджено Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти [9].

Постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579 затверджено Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність [10].

Постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 р. № 656 затверджено Порядок затвердження рішень про присвоєння вчених звань та зразки державних документів про присвоєння вчених звань [11].

Постановою Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2015 р. № 1117 затверджено Форму сертифіката про акредитацію освітньої програми та Порядок оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку сертифікатів про акредитацію освітньої програми [12].

Також слід відзначити ще один нещодавно прийнятий підзаконний нормативно правовий акт, який не був передбачений вищезазначеним Планом, однак є надзвичайно актуальним у плані приєднання України до Болонського процесу. Мається на увазі Постанова Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, якою затверджено Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) [13].

Як вже зазначалося, чинний Закон України «Про освіту» дуже незначною мірою відповідає європейським стандартам вищої освіти. Цей та інші фактори сприяли усвідомленню як педагогічними працівниками та широкими колами громадськості, так і законодавцями необхідності розробки нового сучасного головного освітнянського закону. В даний час проект закону «Про освіту» вже пройшов перше читання і доопрацювання та схвалений Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти до розгляду у другому читанні.

Законопроект розгорнуто, повно та багатоаспектно формулює визначення мети вітчизняної освіти, посиляючись при цьому на прагнення входження України до європейського простору: «Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [6].

Значна увага приділяється законопроектом процедурі формування національної рамки кваліфікацій, яка ґрунтується на європейських та національних стандартах і принципах забезпечення якості освіти, враховує вимоги ринку праці до компетентностей працівників та впроваджується з метою гармонізації норм законодавства у сфері освіти і соціально-трудових відносин, сприяння національному та міжнародному визнанню кваліфікацій, здобутих в Україні, налагодження ефективної взаємодії сфери освіти і ринку праці.

У відповідності до загальноєвропейських стандартів сформований понятійний апарат законопроекту. Законопроект оперує такими термінами, як автономія та академічна свобода, дуальна форма освіти, індивідуальна програма розвитку, інклюзивне навчання та інклюзивне освітнє середовище, компетентність, особа з особливими освітніми потребами, універсальний дизайн у сфері освіти, цикл освітнього процесу, якість освіти тощо.

Винятково важливим є положення законопроекту, згідно з яким наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність закладів вищої освіти є обов'язковою та невід'ємною складовою частиною їхньої освітньої діяльності.

Значну увагу приділено питанню забезпечення освіти впродовж життя, яке спрямоване на реалізацію права кожної повнолітньої особи на безперервне навчання з урахуванням її особистісних потреб, пріоритетів суспільного розвитку та потреб економіки.

Абсолютно виправданим є виокремлення педагогічної освіти, яка визначається як процес підготовки педагогічних працівників у системі вищої освіти, що завершується оволодінням необхідними компетенціями для присвоєння освітньої кваліфікації, яка дає право займати відповідні посади в закладах освіти різних типів, а також підприємствах, установах та організаціях, діяльність яких тією чи іншою мірою пов'язана з навчанням, вихованням і розвитком людини.

Передбачається норма, згідно з якою педагогічна освіта є обов'язковою для усіх фахівців, які займаються педагогічною діяльністю або працюють в інших сферах, й їх діяльність безпосередньо пов'язана з навчанням, вихованням і розвитком людини.

Значна увага приділяється законопроектом проблемам забезпечення якості освіти взагалі і вищої освіти зокрема. В цьому аспекті, з урахуванням цілого ряду проблем як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру, які загальмували розгортання діяльності національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, пропонується принципово новий підхід до формування складу національного агентства. В той же час, з огляду на специфіку проблеми, вважаємо більш доцільним видання з цього питання окремого закону з переформатуванням складу агентства відразу після набрання ним чинності.

Висновки. Таким чином, є всі підстави стверджувати про здійснення важливих кроків на шляху адаптації вітчизняного законодавства до вимог Болонського процесу та європейського простору вищої освіти. Це твердження більшою мірою стосується законотворчої роботи а, на жаль, меншою – вжиття заходів, спрямованих на імплементацію вже прийнятих законів. Необхідно прискорити роботу із забезпечення функціонування Закону України «Про вищу освіту» шляхом прийняття та запровадження підзаконних нормативно-правових актів та вжиття відповідних заходів організаційного характеру. Окрім того, винятково актуальним видається необхідність підготовки до розгортання заходів по імплементації проекту закону «Про освіту» вже на етапі законопроектної роботи, що дозволить після прийняття закону та набуття ним чинності якомога скоріше розпочати процес його запровадження.

Список використаних джерел:

1. Про освіту: Закон України від 23.05.1991 р. № 1060-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 34. – С. 451.
2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37-38. – С. 2004.
3. Про ліцензування видів господарської діяльності; Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/222-19>.
4. Про вищу освіту: Закон України від 17.01.2002 р. № 2984-III, – Втрата чинності від 06.09.2014 р., підстава 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2984-14/page>.
5. Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту»: Закон України від 19.01.2010 р. 1798-VI, – Втрата чинності від 06.09.2014 р., підстава 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1798-17>.
6. Проект Закону «Про освіту» від 04.04.2016 р. № 3491-д. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58639.
7. Деякі питання реалізації статті 42 Закону України «Про вищу освіту» Постанова Кабінету Міністрів України від 05.12.2014 р. № 726 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/726-2014-%D0%BF>.
8. Про документи про вищу освіту (наукові ступені) державного зразка; Постанова Кабінету Міністрів України від 31.03.2015 р. № 193 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/193-2015-%D0%BF>.
9. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти; Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF>.
10. Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 р. № 579 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF/paran8#n8>.

11. Деякі питання реалізації статті 54 Закону України «Про вищу освіту» / Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 р. № 656 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/656-2015-%D0%BF>.

12. Про затвердження форми сертифіката про акредитацію освітньої програми, порядку оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку таких сертифікатів Постанова Кабінету Міністрів України від 23.12.2015 р. № 1117 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1117-2015-%D0%BF>.

13. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) / Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF>.

14. Про затвердження Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки: Наказ Міністерства освіти і науки України від 23.01.04 р. № 48 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kspu.kr.ua/ua/navchannya-v-universyteti/kredytno-modulna-systema/70-nakaz_mon_ukrajini_-_49_vid_23.01.2004_r._

15. Про затвердження Плану дій щодо забезпечення якості вищої освіти України та її інтеграції в європейське і світове освітнє співтовариство на період до 2010 року: Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.07.2007 р. № 612 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/2514/.

16. Про затвердження Плану заходів МОН щодо виконання Закону України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту» / Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.09.2014 р. № 1048 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://old.mon.gov.ua/files/normative/2014-09-23/2876/nmon_1048_16092014.pdf.

17. Правові засади реалізації Болонського процесу в Україні: [монографія] / [Бугров В., Гожик А., Жданова К., Зарубінська І., Захарченко В., Калашнікова С., Козієвська О., Линьова І., Луговий В., Оржель О., Рашкевич Ю., Таланова Ж., Шитікова С.]; за заг. ред. В. Лугового, С. Калашнікової. – К. : ДП «НВЦ Пріоритети», 2014. – 156 с.